

ISSN 1999-4214 (print)

ISSN 2957-5095 (online)

ЕУРАЗИЯ ГУМАНИТАРЛЫҚ ИНСТИТУТЫНЫҢ

ХАБАРШЫСЫ

ВЕСТНИК

ЕВРАЗИЙСКОГО
ГУМАНИТАРНОГО
ИНСТИТУТА

BULLETIN

OF THE EURASIAN
HUMANITIES
INSTITUTE

№1/2026

Жылына 4 рет шығады
2001 ж. шыға бастаған

Выходит 4 раза в год
Начал издаваться с 2001 г.

Published 4 times a year
Began to be published in 2001

Астана, 2026

Бас редактор **Дауренбекова Л.Н.**
А.Қ. Құсайынов атындағы Еуразия гуманитарлық институтының доценті,
филология ғылымдарының кандидаты
Жауапты редактор **Алимбаев А.Е.**
А.Қ. Құсайынов атындағы Еуразия гуманитарлық институтының доценті,
философия докторы (PhD)

Редакция алқасы

Аймұхамбет Ж.Ә.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Астана, Қазақстан
Ақтаева К.	филология ғылымдарының докторы, профессор, А. Мицкевич атындағы Польша университеті, Познань, Польша.
Әбсадық А.А.	филология ғылымдарының докторы, профессор, А. Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, Қостанай, Қазақстан
Аасланд Е.	философия докторы (PhD), профессор
Бредихин С.Н.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Солтүстік Кавказ федералды университеті, Ставрополь, РФ
Гайнуллина Ф.А.	филология ғылымдарының кандидаты, доцент Ә. Бөкейхан атындағы университеті, Семей, Қазақстан
Ермекова Т.Н.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті, Алматы, Қазақстан
Есиркепова К.Қ.	филология ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессор, А. Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, Қостанай, Қазақстан
Жүсіпов Н.Қ.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Торайғыров университеті, Павлодар, Қазақстан
Каранфил Г.	философия докторы (PhD), профессор, Комрат мемлекеттік университеті, Кишинев, Молдова
Курбанова М.М.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Алишер Навои атындағы Ташкент мемлекеттік өзбек тілі мен әдебиеті университеті, Ташкент, Өзбекстан
Қамзабекұлы Д.	ҚР ҰҒА академигі, филология ғылымдарының докторы, профессор, Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Астана, Қазақстан
Құрысжан Л.Ә.	филология ғылымдарының кандидаты, профессор, Ханкук шетелтану университеті, Сеул, Оңтүстік Корея
Онер М.	философия докторы (PhD), профессор, Эгей университеті, Измир, Туркия
Олдфилд А.	Философия докторы (PhD), профессор, Каролина Университеті Каролина, АҚШ
Пименова М.В.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Шет ел тілдері институты, Санкт-Петербург, РФ
Сайфулина Ф.С.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Қазан федералды университеті, Қазан, Татарстан, РФ
Сенмез О.Ф.	философия докторы (PhD), профессор, Токат Газиосманпаша университеті, Токат, Түркия

Редакцияның мекенжайы: 010009, Астана қ., Жұмабаев даңғ., 4
Телефон/факс: (7172) 561 933; e-mail: eagi.vestnik@gmail.com, сайт: ojs.egi.kz

Еуразия гуманитарлық институтының Хабаршысы.

Меншіктенуші: «А.Қ. Құсайынов атындағы Еуразия гуманитарлық институты»

Қазақстан Республикасы Ақпарат және қоғамдық даму министрлігі Ақпарат комитетінде қайта есепке қойылды. Тіркеу № KZ92VPY00046970 17.03.2022

Басуға 27.03.2026 ж. қол қойылды. Пішімі 60*84 1\8. Қағаз офсеттік Көлемі. БТ.

Таралымы 200 дана. Бағасы келісім бойынша. Тапсырыс № 89

«Ақтаев У.Е.» баспасында басылып шықты

© А.Қ. Құсайынов атындағы Еуразия гуманитарлық институты

Главный редактор **Дауренбекова Л.Н.**
Кандидат филологических наук, доцент Евразийского гуманитарного института имени
А.К. Кусаинова
Ответственный редактор **Алимбаев А.Е.**
Доктор философии (PhD), доцент Евразийского гуманитарного института имени
А.К. Кусаинова

Редакционная коллегия

Аймухамбет Ж.А.	доктор филологических наук, профессор, ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан
Актаева К.	доктор филологических наук, профессор, университет имени Адама Мицкевича, Познань, Польша.
Абсадық А.А.	доктор филологических наук, профессор, Костанайский региональный университет имени А.Байтурсынова, Костанай, Казахстан
Аасланд Е.	доктор философии (PhD), профессор
Бредихин С.Н.	доктор филологических наук, профессор, Северо-Кавказский федеральный университет, Ставрополь, РФ
Гайнуллина Ф.А.	кандидат филологических наук, доцент университет имени А. Бокейхана, Семей, Казахстан
Ермекова Т.Н.	доктор филологических наук, профессор, Казахский национальный женский педагогический университет, Алматы, Казахстан
Есиркепова К.К.	кандидат филологических наук, профессор, Костанайский региональный университет имени А. Байтурсынова, Костанай, Казахстан
Жусипов Н.К.	доктор филологических наук, профессор, Торайгыров университет, Павлодар, Казахстан
Каранфил Г.	доктор философии (PhD), профессор, Комратский государственный университет, Кишинев, Молдова
Курбанова М.М.	доктор филологических наук, профессор, Ташкентский государственный университет узбекского языка и литературы им. Алишера Навои, Ташкент, Узбекистан
Камзабекулы Д.	академик НАН РК, доктор филологических наук, профессор, ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан
Курсыжан Л.А.	кандидат филологических наук, профессор, Университет иностранных языков Ханкук, Сеул, Южная Корея
Онер М.	доктор философии (PhD), профессор, Эгейский университет, Измир, Турция
Олдфилд А.	доктор философии (PhD), профессор, Университет Каролины Каролина, США
Пименова М.В.	доктор филологических наук, профессор, Институт иностранных языков, Санкт-Петербург, РФ
Сайфулина Ф.С.	доктор филологических наук, профессор, Казанский федеральный университет, Казань, Татарстан, РФ
Сенмез О.Ф.	доктор философии (PhD), профессор, Университет Токат Газиосманпаша, Токат, Турция

Адрес редакции: 010009, г. Астана., пр. Жумабаева, 4
Телефон/факс: (7172) 561 933; e-mail: eagi.vestnik@gmail.com, сайт: ojs.egi.kz

Вестник Евразийского гуманитарного института.
Собственник: «Евразийский гуманитарный институт имени А.К. Кусаинова».
Министерством информации и общественного развития Республики Казахстан Комитет информации постановлено на переучет № KZ92VPY00046970 17.03.2022
Подписано в печать 27.03.2026 г. Формат 60*84 1\8. Бум. типогр.
Тираж 200. Цена согласовано. Заказ № 89
Напечатано в издательстве «У.Е. Актаева»

©Евразийский гуманитарный институт имени А.К. Кусаинова

Chief Editor **Daurenbekova L.N.**

Candidate of Philological Science, Associate Professor of the A.K. Kussayinov Eurasian Humanities Institute

Editor-in-Chief **Alimbayev A.E.**

Doctor of Philosophy (PhD), Associate Professor of the A.K. Kussayinov Eurasian Humanities Institute

Editorial Board

Aimuhambet Zh.A.	Doctor of Philological Sciences, Professor, L.N. Gumilyov ENU, Astana, Kazakhstan
Aktayeva K.	Doctor of Philological Sciences, Professor, Poznan Adam Mitskevich University, Poznan, Poland
Absadyk A.A.	Doctor of Philological Sciences, Professor, Kostanay Regional University named after A.Baitursynov, Kostanay, Kazakhstan
Aasland E.	
Bredikhin S.N.	Doctor of Philological Sciences, Professor, North-Caucasus Federal University, Stavropol, RF
Гайнуллина Ф.А.	Candidate of Philological Sciences, Associate Professor Alikhan Bokeikhan University, Semey, Kazakhstan
Yermekova T.N.	Doctor of Philological Sciences, Professor, Kaz. National Women's Pedagogical University. Almaty, Kazakhstan
Yesirkepova K.K.	Candidate of Philological Sciences, Professor, Kostanay Regional University named after A.Baitursynov, Kostanay, Kazakhstan
Zhusipov N.K.	Doctor of Philological Sciences, Professor, Toraighyrov University, Pavlodar, Kazakhstan
Karanfil G.	Doctor of Philological (PhD), Professor, Komrat Devlet Univerditesi, Kishinev, Moldova
Kurbanova M.M.	Doctor of Philological Sciences, Professor, Tashkent State University of the Uzbek Language and Literature named after Alisher Navoyi, Tashkent, Uzbekistan
Kamzabekuly D.	Academician of NAS RK, Doctor of Philological Sciences, Professor, L.N. Gumilyov ENU, Astana, Kazakhstan
Kuryshzhan L.A.	Candidate of Philological Sciences, Professor, Hankuk University of Foreign Studies Seoul Korea
Oner M.	Doctor of Philological (PhD), Professor, Aegean University, Izmir, Turkey
Oldfield A.	Doctor of Philological (PhD), Professor, Coastal Carolina University Carolina, USA
Pimenova M.V.	Doctor of Philological Sciences, Professor, Foreign Languages Institute, St-Petersburg, RF
Seifullina F.S.	Doctor of Philological Sciences, Professor, Kazan Federal University, Kazan, Tatarstan, RF
Senmez O.F.	(PhD), Professor, Tokat Gaziosmanpasa University, Tokat, Turkey

Editorial address: 010009, Astana., 4, Prospect Zhumabayev

Tel/Fax: (7172) 561 933; e-mail: eagi.vestnik@gmail.com, сайт: ojs.egi.kz

Bulletin of the Eurasian Humanities Institute.

Owner: «A.K. Kussayinov Eurasian Humanities Institute».

The Ministry of Information and Public Development of the Republic of Kazakhstan Information Committee decided to re-register No. KZ92VPY00046970 17.03.2022

Signed for printing 27.03.2026 Format 60 * 84 1 \ 8. Paper. Printing house

Circulation 200. Price agreed. Order No. 89

Printed in the publishing house of «U.E. Aktaev»

МАЗМҰНЫ — СОДЕРЖАНИЕ — CONTENTS

ТІЛ БІЛІМІ – ЯЗЫКОЗНАНИЕ – LINGUISTICS

АКМАГАМБЕТОВА Б.Е., САРСЕКЕ Г.Ә., ШАХИН И.	Сұхбат дискурсындағы коммуникативті стратегия мен тактика: қолданыс ерекшеліктері	7
БЕРГІБАЕВА Д.Қ., КЕНЖЕҒАЛИЕВ С.А., СЕРДАЛИНА С.К.	Ділдік лексикон және қостілділік	22
DOSZHAN Z.A., YERSULTANOVA G.T., KNASSANOVA M.T.	Lexicalising myth and cultural memory: a comparative study of kazakh and english mythologemes	31
ЕСКЕЕВА М.Қ., РАЙНБЕКОВА Г.С.	Түркі халықтарының тұрмыстық лексикасы: тарихи және мәдени аспектілері	40
ЖЫЛКЫБАЕВА М.С., САПАРБАЙҚЫЗЫ Ш., СПАТАЕВА С.Т.	Қытай және басқа да шығыс дереккөздеріндегі көне түркі қала атауларында кездесетін -кент/-кет формантының тарихи-лингвистикалық ерекшеліктері	48
ИСКАКОВА Г.Ж., ТЛЕУБЕРДИНА Г.Т., ТАҢСЫҚБАЙ Ә.Қ.	Көркем мәтінді комикс форматына бейімдеудің лингвистикалық негіздері: отандық әдебиетке шолу	57
МАНАПБАЕВА Ж.Ж., АЛПЫСБАЕВА А.Е., ЖУСУПОВА А.У.	Аударма сапасын бағалау тәжірибесі	67
ОСПАНОВА Ф.А., БАЛХИМБЕКОВА П.Ж.	Бизнес терминологиясындағы кірме сөздердің ерекшеліктері	79
SAKYEVA G.O., IBRAIMOVA L.A.	The importance of lexical classification of film discourses in creating a multimedia corpus (based on the film “Alty jasar Alpamys” (“Six-year-old Alpamys”))	90

ӘДЕБИЕТТАНУ – ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЕ – LITERATURE STUDIES

АБДУЛЛИНА А.Б., СҰЛТАҒАЛИЕВА О.Қ., СЕЙСЕМБАЕВА Ж.А.	Қазіргі қазақ поэзиясындағы ұлттық мінез поэтикасы мен символикасы	98
ALIYEV Y.N., TOIBAZAR A.M., TURDALI T.	The historical figure and the epic hero in kazakh epic poetry (based on the epic of Edige)	108
АЛИМКАНОВА Г.Б., ЖҮСІПОВ Н.Қ.	Ғалым Едіге Тұрсыновтың түркі халықтары фольклоры туралы тұжырымдары	121
ӘЛТАЙ А.Д., ЖӘЛЕЛОВА М.С., ҚИАРЫСТАНОВА Г.Қ.	Қадыр Мырза Әли поэзиясындағы ауыл концептісі және ұлттық болмыс	130
БАКИРОВА Ш.А., БАЙМЫШ Л.Қ.	Ж. Бектұров шығармаларындағы азаттық сарын	140
YERZHANOVA F.M., IBRAEVA ZH.B., MUKANOVA ZH. R.	Reinterpreting the fairy tale: modern trends in kazakhstani children’s literature	151

GALYMZHANOVA Z.T., BAYTANASOVA K.M., KALIYEV A.K.	The narrative structure in S. Seifullin's novel «A hard road, a perilous journey»	162
ИБРАГИМОВА Д.Қ., АСЫЛБЕКҰЛЫ С., ТОҚШЫЛЫҚОВА Г.Б.	Жазушы Сайын Мұратбековтің сыншылық қыры	171
ИХСАН Д.М.	Түркістан мерзімді баспасөзінде ұлттық фольклордың жариялануы мен зерттелуі	181
КЕНЖЕҚОЖАЕВА А.М., ЖУСАНБАЕВА С.Б.	Метапоэтиканың метамәтіндік өлшемдері (А. Құнанбайұлы шығармашылығы негізінде)	192
МАКАТОВА А.А., ӘБСАДЫҚ А.А.	«Абай», «Сана», «Таң» журналдарындағы қазақ фольклор материалдары	202
МҰСТОЯПОВА А.Т., ИБРАИМОВА Ж.Ж., ЖАМАНОВА Ж.Ж.	Джордж Оруэлдің «1984» романындағы псевдокарнавал поэтикасы	211
НҰРБАЕВА А.Н., ТӨЛЕБАЕВА Қ., ДАУРЕНБЕКОВА Л.Н.	Прецеденттік құбылыстардың көркем мәтіндегі қолданысы (Шәкәрім Құдайбердіұлы шығармалары негізінде)	222
НҰРБАНОВА А.Қ.	Мәшһүр Жүсіп Көпейұлы шығармаларындағы білім мен тәрбие құндылықтары	235
СӘРСЕНБАЕВА Ж.Б., ҚҰРМАНБАЙ А.П., ОБАЕВА Г.С.	Айгүл Кемелбаеваның «Мұнара» романындағы әйел бейнесі: архетип және сана трансформациясы	245
СЕЙПУТАНОВА А.Қ., НУРЛАНОВА А.Н.	Ш. Құдайбердіұлының «Түрік, қырғыз-қазақ һәм хандар шежіресіндегі» қазақ рулары туралы мәліметтердің тарихи негізі	257
ХАМИДОВА А.Х., КАНАФИНА М.А., ЖУМСАКБАЕВ А.Т.	Женский иронический детектив как форма социокультурного комментария (на материале романа Дарьи Донцовой «Маникюр для покойника»)	267

ТІЛ ЖӘНЕ ӘДЕБИЕТТІ ОҚИТУ ӘДІСТЕМЕСІ – МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ – METHODOLOGY OF TEACHING LANGUAGE AND LITERATURE

КАЙЫРБАЕВА Ж.К., РАХМЕТОВА Р.С.	Оқушылардың сөзсаптамын тілдесім әрекеті негізінде дамытудың педагогика-психологиялық аспектісі	275
KOILYBAYEVA R.K., KUSMANOVA K.A.	Formation of family values in children on the basis of family discourse	388
МАЖИЕВА Н.А., БАЛТАБАЕВА Н.С., А.БЕРКЕНОВА Р.	ЖОО-да қазақ эпостарды жобалық әдістеме арқылы оқыту	299
ОРАЗ А.Н., МАЛИКОВ Қ.Т., РАМАЗАНОВА Г.Х.,	Қазақ тілін оқытуда корпусстық тәсілдердің лексикалық дағдыларды қалыптастыруға ықпалы	309
ТЕЛГОЖАЕВА Қ.С., ОДАНОВА С.А., ЖАЙЛАУБАЕВА М.Қ.	Ұлттық-мәдени код негізіндегі виртуалды жиі жүйесі: тіл үйренушілердің икемді дағды күзіреттілігін қалыптастыру	334
ТОҒЫЗБАЙ Н.Б., ЕРСУЛТАНОВА Г.С., ЖУМАХАНОВА Н.Н.	ҚАЗТЕСТ жүйесіндегі өнімді сөйлеу әрекеттерінің ерекшеліктері	346

*Z.A. DOSZHAN¹ G.T. YERSULTANOVA² M.T. KHASSANOVA³ Al-Farabi Kazakh National University, Almaty, Kazakhstan^{1,3}Suleyman Demirel University, Almaty, Kazakhstan²(e-mail: doszhan.zere@gmail.com¹, gyersultanova@gmail.com²,
moldir.khassanova1991@gmail.com³)

LEXICALISING MYTH AND CULTURAL MEMORY: A COMPARATIVE STUDY OF KAZAKH AND ENGLISH MYTHOLOGEMES

Annotation. This study investigates mythologemes core mythic concepts encoded in language in Kazakh and English cultures and examines their role in shaping cultural identity. Drawing on linguoculturology and cultural semantics, the research analyzes such figures as “Zhalmauыз Kempir”, “Azireyil”, “the Banshee”, and “the Grim Reaper”. A comparative qualitative design was employed, incorporating data from the British National Corpus, the national corpus of the Kazakh language, literary texts, and folkloric sources. Each mythologeme was examined in its linguistic and cultural context, with particular attention to patterns of lexicalization and metaphorization, and subsequently contrasted across the two languages. The findings demonstrate that although these figures share universal archetypal features primarily as representations of death or evil their linguistic realizations and semantic nuances are culturally specific. For instance, in Kazakh tradition, “Zhalmauыз Kempir” is portrayed as an active, child-devouring entity, whereas the Celtic “Banshee” functions as a passive harbinger of death. Similarly, “Azireyil” in Kazakh discourse evokes the notion of divine fate, while the English “Grim Reaper” embodies the personification of fearful inevitability. Despite cultural differences, both sets of mythologemes remain productive in contemporary language through idioms, metaphors, and media discourse, functioning as dynamic carriers of collective memory and value systems. The study demonstrates that mythologemes operate as adaptable linguistic-cultural constructs that preserve core symbolic meanings while continuously adjusting to evolving social contexts. This comparative analysis highlights how shared mythic motifs are reinterpreted within distinct cultural-linguistic frameworks, thereby reinforcing cultural identity, ethical norms, and national narratives.

Keywords: mythologeme, cultural identity, linguoculturology, mythology, archetype.

Introduction. The concept of mythologeme is a complex and interdisciplinary phenomenon, emerging at the intersection of linguistic, literary, and historical-cultural knowledge. Despite the term’s long-standing use in the humanities, its definition remains controversial and lacks a clear interpretation. The intersystemic nature of mythologeme leads to varied interpretations in scholarly literature and expands the range of methodological approaches to its understanding.

One of the most authoritative definitions was proposed by Carl Gustav Jung and Karl Kerenyi, who viewed mythologeme as “the primary mythological reality of humanity” [1, 258]. Jungian myth criticism holds that archetypal motifs (such as monsters or harbingers of death) appear in all cultures, adapted to particular contexts [2, 69].

Maslova frames mythologemes as culturally marked lexical units arising from a community’s shared mythology. For example, she argues that mythologemes function as “linguistic vessels” of mythic and historical knowledge, often occurring in idioms, proverbs, and narrative language. One of the key ways myth survives in modern societies is through language, where mythic images become lexicalized as stable cultural signs embedded in discourse. These culturally marked units—often referred to as mythologemes—function as symbolic condensations of collective memory and ethical norms. The term «Mythologeme» is widely used in philological research. The author of the textbook «Linguoculturology» V. A. Maslova sees in the mythologeme that is “forgotten by human, but preserved in the innermost depths of the word and consciousness” [3, 512].

In Kazakh and English, mythologemes continue to be actively used in modern language through idioms, metaphors, media texts, and literature. Although basic mythological archetypes such as death, evil, and fate are found in many cultures, their linguistic expression reflects the particularities of a particular cultural tradition. A comparative study of mythologemes allows us to understand how language connects shared human experience with the particularities of different cultures. This paper examines how mythologemes become part of vocabulary and metaphorical thinking in Kazakh and English, and how they preserve cultural memory.

The research is guided by the following questions:

1. How are mythologemes lexicalized and metaphorically extended in Kazakh and English?
2. What evaluative and cultural meanings do these mythologemes encode?
3. How do mythologemes function as linguistic mechanisms for preserving cultural memory?

E. Meletinsky writes: “The concept of the mythologeme originates from mythological and semiotic studies and refers to a recurring symbolic structure that becomes culturally recognizable and linguistically fixed” [4]. V.Karasik describes mythologemes as a culturally marked lexical units that reflect the interaction between language, cognition, and value systems [5, 477].

J.Assman notes: “Cultural memory is understood as the symbolic preservation of collective experience through texts, rituals, and linguistic forms” [6, 392]. Lexical units associated with mythic figures serve as mnemonic devices that activate shared cultural knowledge and emotional responses.

The study adopts the cultural semantics approach, which examines how language encodes culturally specific conceptualizations of reality. According to the scientist J. Bartminski: “mythologemes are viewed as key elements in constructing the linguistic worldview because they link abstract concepts with culturally familiar images”. Language and culture are deeply interconnected, with linguistic systems serving as repositories of collective memory and values [7, 168].

Wierzbicka and Apresyan emphasize that each language creates a unique conceptual world with the help of its characteristic vocabulary and metaphors [8, 219].

Cross-cultural researchers Kobylko and Slonovskaya have noted that many mythic figures (like soul-takers or death-messengers) recur globally but with distinctive local coloration [9, 253]. These perspectives motivate our comparative approach: by examining mythologemes in Kazakh and English, we aim to reveal both their universal roles and culture-specific semantic features.

We consider it is legitimate to refer to linguistic units found in mythical works as mythologemes, taking into consideration the scholarly study efforts.

Methodology and research methods. This study uses a comparative qualitative approach with elements of corpus analysis aimed at studying the semantic, metaphorical and discursive-functional features of mythologemes in the Kazakh and English languages. The data for analysis

included Kazakh folklore and literary texts, English literary and media texts, the British National Corpus (BNC), and contemporary online discourses, including social media and news resources. This selection of sources allowed us to trace the functioning of mythological images both in traditional artistic and folkloric contexts and in contemporary forms of language. The analysis was conducted in stages: first, the lexical realizations of mythologemes were identified, then their stable combinations and contextual meanings were studied, their metaphorical use was analyzed, and finally, their cultural and evaluative meanings were interpreted. This allowed us to identify the characteristics of national conceptualization and the functions of mythological images in language.

The English data included the British National Corpus (BNC), a large balanced textual database, supplemented with examples drawn from contemporary novels, news articles, filmscripts, and other media sources. For Kazakh, we used Sub-corpus of the national corpus of the Kazakh language, archives and published collections of oral epic tales, folklore, literary works, and modern prose (including journalism and educational materials). We searched these corpora for occurrences of the target mythologemes (using various spellings and translations) and also reviewed traditional folklore and mythological dictionaries.

Discussion and observation. The active use of mythologemes in contemporary discourse indicates that they are not merely folkloric relics but retain their role as effective cognitive and cultural tools. In English, mythologemes often express abstract and emotional symbolic meanings, consistent with a more secular and metaphorical perception of death.

A lexical metaphor for loud, chaotic, or creepy wailing, the expression “banshee” (which comes from the Irish *bean sí*, meaning “woman of the fairy mound”) has made its way in the English language. Idiomatic expressions and common collocations including “screaming like a banshee” “howling banshee” or “she let out a banshee wail” show how the mythologeme has been intentionally transformed to convey strong feelings, sometimes without any allusion to death. A prevalent mythologeme in Irish and broad Celtic mythology, the banshee usually denotes death’s nearness with a wailing, or mortal cries.

Zhalmauyz Kempir is a formidable female demon in Kazakh folklore. The name comes from *zhalmay* (“to devour greedily”) + *auyz* (“mouth”), metaphorically describing an “insatiable mouth”. Folktales depict her as an old woman (often multi-headed) who kidnaps and eats. Kaskabasov describes *zhalmay* as a bloodthirsty hag embodying all evil in folk narratives [10, 238].

Both figures are female death-associated archetypes, reflecting a cross-cultural motif of women as liminal beings linked to life and death. However, their roles differ: *Zhalmauyz Kempir* actively wreaks destruction (devouring the innocent), whereas the banshee is a passive herald of fate. This difference is evident in language.

Aziireyil is the Kazakh adaptation of *Azrael*, the Islamic angel of death. The term is borrowed from Arabic language and appears in Kazakh religious discourse as a neutral divine entity. In folklore and sermons, *Aziireyil* is often depicted as an awe-inspiring angel or even multi-limbed spirit who carries out God’s will by collecting souls, with no personal malice. Kazakh usage reflects this: references to *Aziireyil* typically co-occur with pious or fatalistic language (e.g. “angel of death”, “executor of God’s command”), reinforcing his role as a sacred enforcer of fate [10, 324].

Grim Reaper, a skeletal figure wrapped in black robes and clutching a scythe, is the prototypical personification of death and an influential representation of the mythologeme of death in Western mythology. The notion of grim, that comes from the Old English *grimm*, which means “fierce, cruel, dreadful,” is semantically characterized by negativity and dread and frequently appears in collocations include grim reminder, grim reality, and miserable fate [11, 50].

Both *Aziireyil* and the Grim Reaper serve as agents of death, but they encode different worldviews. *Aziireyil* is integrated into a religious context as an impartial servant of divine order; *Aziireyil* is presented through contemporary Kazakh media as a sorrowful executor of divine

will opposed to a threatening monster in moralistic narratives, Islamic sermons, and children's religious literature. In digital media, the mythologeme has also been graphically refined, appearing as a glowing figure at the intersection of life and death, a scroll of souls, or even reflecting wings. These visual devices reinforce his function as the divine gatekeeper of the afterlife by evoking the metaphor of These visual tropes echo the metaphor of "qudaidyn songy parmenin oryndaityn perishte" (the angel who carries out God's ultimate order).

Results. The Kazakh Zhalmayz Kempir is typically lexicalized as an agentive and destructive figure associated with danger, deception, and child-devouring. The collocational patterns emphasize action and physical threat, reinforcing a moral binary between good and evil. In contrast, the Banshee in English discourse functions primarily as a harbinger of death [12, 130]. The lexical environment foregrounds sound, lament, and warning rather than direct action. This reflects a cultural framing of death as an anticipated but emotionally mediated event.

In Kazakh discourse, Azireyil is strongly associated with divine will and inevitability, often appearing in contexts emphasizing fate and spiritual accountability. The evaluative meaning is not purely negative but connected to religious worldview. The Grim Reaper, by contrast, is a personified abstraction. Its lexicalization frequently occurs in metaphorical contexts (e.g., politics, pandemics, war), where it symbolizes impersonal and inevitable loss.

All four mythologemes appear in contemporary media and metaphorical usage. Their persistence demonstrates their role as dynamic carriers of cultural memory. These mythologemes function as archetypal symbols of death, evil, or fate, underscoring universal human concerns. These results are summarized in Table 1 below.

Table 1 – Schematizing Each Mythologeme's Role and Linguistic Use in Its Culture

Mythologeme	Culture	Meaning/Role	Linguistic Features
Z h a l m a u y z Kempir	Kazakh	Carnivorous old witch (evil)	Folktale epithets, negative metaphor
Banshee	English/Celtic	Wailing death spirit (omen)	Literary/metaphoric idioms (sound imagery)
Azireyil	Kazakh/Islamic	Angel of death (sacred)	Religious collocates, fatalistic phrases
Grim Reaper	English/Western	Personification of death (fearful)	Idioms & media references, dark imagery

This study aims to identify the fundamental motifs, imagery, and narrative structures that underpin the mythological traditions of these societies. The study aims to uncover universal themes and distinct modes of cultural expression reflected in the worldviews, origins, and perspectives on humanity's place within these two vastly different civilizations.

The key mythological themes and symbols found in Kazakh as well as English cultures have to be identified, along with their significance in the development of societal awareness and cultural identity. We may learn more about cultural variations and shared beliefs by conducting a fruitful research of mythologeme and its point in religious contexts. This analysis can also help us comprehend the relevance of mythical narratives for human psychology and ethics.

Table 2 – Top Collocates (MI Score or Raw Frequency)

Mythologeme	Top Collocates (Corpus Evidence)	Semantic Field
Zhalmayz Kempir	kempir, jeti basty, dau, aidahar, adam, jep, oltru, obyr	Corporeal evil, demonic threat
Azireyil	perishte, jan, janyln alu, olım, qudai, buiryq	Religious fate, divine executor

Banshee	scream, shriek, howl, wail, keen, like a banshee	Sound imagery, emotional intensity
Grim Reaper	called, scythe, arrival, tempted, waiting, revenge	Existential inevitability, metaphorical death

Table 2 demonstrates that the four mythologemes exhibit clearly differentiated collocational behavior across the two corpora. In the Kazakh corpus, Zhalmauyz Kempir shows strong formulaic clustering with folkloric lexemes such as “kempir”, “jeti basty”, and “aidahar” indicating its stable embedding within traditional narrative discourse. Its co-occurrence with verbs denoting physical destruction (e.g., “jep”, “oltiru”) reinforces its semantic role as corporeal evil. In contrast, Azireyil displays restricted but highly specialized collocational patterns centered on religious vocabulary (“perishte”, “jan”, “qudai”), reflecting its theological framing as a divine executor rather than a demonic figure. The English corpus reveals a different tendency. Banshee predominantly co-occurs with sound-related lexemes (“scream”, “wail”, “howl”) suggesting metaphorical extension into expressive similes. Meanwhile, Grim Reaper demonstrates broader genre diffusion, appearing in journalistic, cultural, and figurative contexts beyond strictly religious discourse. Corpus analysis shows “Grim Reaper” occurs across genres—journalism, fiction, academia—with senses ranging from the literal embodiment of death to a metaphor for inevitable doom. In idiomatic English, the Reaper appears in expressions like “cheating the Reaper” or “dancing with death”, implying a game of fate or narrow escape from death.

Table 3 – Corpus Distribution of Selected Mythologemes

Mythologeme	Corpus	Corpus Size	Occurrence Type	Frequency	Distribution
Banshee	BNC	100 million words	Tokens	39	0.39 per million
Grim Reaper	BNC	100 million words	Tokens	28	0.28 per million
Zhalmauyz Kempir	Kazakh National Corpus	23,443,589 words (22,223 docs)	Documents	73 docs	0.33% of texts
Azireyil	Kazakh National Corpus	23,443,589 words (22,223 docs)	Documents	23 docs	0.10% of texts

Corpus evidence further clarifies distributional patterns across languages. In the British National Corpus (100 million words), “banshee” occurs 39 times (0.39 per million words), and “Grim Reaper” appears 28 times (0.28 per million). In the Kazakh National Corpus (23.4 million words; 22,223 documents), “Zhalmauyz Kempir” appears in 73 documents (0.33% of corpus texts), whereas “Azireyil” appears in 23 documents (0.10%). Although cross-corpus comparisons must be interpreted cautiously due to structural differences, the document-level distribution indicates that Zhalmauyz Kempir demonstrates broader narrative presence in Kazakh discourse, while Azireyil appears more specifically in religious contexts.

English Grim Reaper carries connotations of menace and uncanny power. This is reflected linguistically: Kazakh phrases with Azireyil involve reverence and submission (e.g. “soul-taking angel”), whereas English uses of Grim Reaper emphasize dread (“inevitable”, “final”). In one culture, death is an appointed duty of an angel; in the other, it is an ominous force to be feared. These differences mirror cultural emphases: Kazakh language leans on theological fatalism,

while English highlights existential gloom. Nevertheless, both figures linguistically signal human mortality and the transition beyond life, revealing the deep symbolic nexus between language and death-related mythology. The study's results demonstrate that mythologemes combine universal archetypal meanings with culture-specific interpretations.

Conclusion. Due to this research, we were able to notice unique interpretations and variations in each religious environment and highlight the universality of certain mythical elements that transcended cultural boundaries. This research seeks to give insightful analyses of the religious myths of English and Kazakh cultures, so contributing to a better understanding of the function and importance of mythologemes in the formation of personal worldviews, values, and beliefs. The study demonstrates that mythologemes act as mobile linguistic-cultural constructs that preserve cultural memory through processes of lexicalization and metaphorization. Despite their reliance on universal mythological structures, the linguistic forms of their expression reflect specific cultural values and methods of conceptualization. Kazakh and English mythological traditions include a wide range of supernatural creatures and fantastic images. Their originality and cultural conditioning are different, which reflects the different worldviews and historical and cultural experience of the people.

Mythologemes undoubtedly have a significant impact on determining the identity of a nation. An illustration of this is the fact that mythologemes found in the language of fairy tales and mythological narratives and still reflected in literary works which acquire symbolic meaning based on national values and cognition.

Importantly, these mythologemes continue to live in modern discourse through idioms, literature, and media, functioning as living symbols of heritage. They serve to reinforce traditional moral lessons and collective memory. In line with linguoculturological theory, the persistence of mythologemes underscores that language is not a neutral code but a carrier of culture. The differential portrayal of these figures in Kazakh and English thus reflects each society's worldview: Kazakh language often frames death within divine fate and communal responsibility, while English frames it within mystery and fear [13, 71].

By examining these mythological units side by side, this research contributes to understanding the interplay between language and myth. It shows that even as myths cross cultural boundaries, their local linguistic embodiments reveal unique aspects of cultural psychology. Future work might extend this approach to other mythologemes or incorporate quantitative corpus methods, but the present findings already demonstrate the value of linguocultural comparison. The corpus-based analysis strengthens these conclusions by demonstrating that mythologemes are not merely abstract cultural symbols but active lexical units embedded in discourse. The frequency and collocational patterns reveal that Kazakh mythologemes exhibit stronger narrative clustering and semantic stability, particularly within folkloric and religious contexts. In contrast, English mythologemes show lower frequency but greater genre diffusion and metaphorical flexibility. These findings confirm that while archetypal structures may be universal, their linguistic realization reflects culture-specific cognitive and value systems. In sum, mythologemes are dynamic linguistic bridges between past and present, continually reshaping and reaffirming the worldviews of Kazakh and English speakers alike.

Literature

1. Jung C.G., Kerényi K. *Essays on a Science of Mythology*. – Princeton: Princeton University Press, 1963. – 258 p.
2. Jung C.G. *The Archetypes and the Collective Unconscious*. – Princeton: Princeton University Press, 1981. – 69 p.
3. Маслова В.А. *Лингвокультурология*. – М.: Academia, 2001. – 512 с.
4. Meletinsky E. *The Poetics of Myth*. – London: Routledge, 1998. – P. 464.
5. Karasik V. *Language Circle: Personality, Concepts, Discourse*. – Volgograd: Peremena, 2002. – 477 p.

6. Assmann J. Cultural Memory and Early Civilization: Writing, Remembrance, and Political Imagination. – Cambridge: Cambridge University Press, 2011. – 392 p.
7. Bartmiński J. Aspects of Cognitive Ethnolinguistics. Ed. by J. Zinken. – London: Equinox, 2009. – P 256.
8. Апресян Ю. Д. Избранные труды: Интегральное описание языка и системная лексикография. – М.: Языки русской культуры, 1995. – 219 с.
9. Kobylko N. A. Mythologem as a Key Concept in Myth Criticism: Contemporary Approaches. – Unpublished manuscript, 2011. – P 253.
10. Каскабасов С. А. Казахская несказочная проза. – Алматы: Наука, 1990. – 238 с.
11. Sirojiddinova Sh. The Role of Mythologem in English Literature // Global Trends in Education and Research Development. – 2025. – Vol. 1. – No. 1. – P. 45–50
12. Ерсұлтанова Г., Сейдалиева Г., Байсыдық И. Двойственность женских образов в ирландской мифологии: корпусный анализ женских мифологем // Tiltanym. – 2025. – №2. – С. 126-135. DOI: <https://doi.org/10.55491/2411-6076-2025-2-126-139>
13. Doszhan Z. A., Yersultanova G. T. The conceptual picture of the world in English and Kazakh mythologemes // Al-Farabi Journal of Socio-Humanitarian Studies. – 2023. – №4 (84). – P. 66-77. DOI: <https://doi.org/10.48010/2023.4/1999-5911.06>

З.А. ДОСЖАН, М.Т. ХАСАНОВА

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Алматы, Қазақстан

Г.Т. ЕРСУЛТАНОВА

Сүлеймен Демирел атындағы университеті, Алматы, Қазақстан

ҚАЗАҚ ЖӘНЕ АҒЫЛШЫН МИФОЛОГЕМАЛАРЫНЫҢ ЛИНГВОМӘДЕНИ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ: САЛЫСТЫРМАЛЫ МӘДЕНИЕТАРАЛЫҚ ТАЛДАУ

Аңдатпа. Бұл зерттеу мифологемаларды – қазақ және ағылшын тілдерінде кодталған негізгі мифтік концепттерді және олардың мәдени бірегейлікті қалыптастырудағы рөлін қарастырады. Лингвомәдениеттану мен мәдени семантика тұрғысынан “Жалмауыз Кемпір”, “Әзірейіл”, “Банши” және “Грим Рипер” бейнелері талданады. Зерттеуде Британ ұлттық корпусының, қазақ тілінің ұлттық корпусының деректері, көркем мәтіндер мен фольклорлық дереккөздердің қамтитын салыстырмалы сапалық тәсіл қолданылды. Әрбір мифологема өзінің лингвистикалық және мәдени контекстінде қарастырылып, лексикалану және метафоралануға ерекше назар аударылды. Зерттеу нәтижелері көрсеткендей, бұл бейнелердің әмбебап архетиптік ортақ белгілері болғанымен, өлім немесе зұлымдық ұғымдарымен байланысына қарамастан, олардың тілдік көріністері мен семантикалық мағыналары мәдени тұрғыдан ерекше. Мысалы, қазақ дәстүрінде “Жалмауыз кемпір” балаларды жейтін тіршілік иесі ретінде бейнеленген, ал “Банши” өлімнің хабаршысы ретінде қызмет етеді. Сол сияқты, қазақ дискурсындағы “Әзірейіл” тағдыр ұғымымен байланысты болса, ал ағылшын тіліндегі “Грим Рипер” өлімнің қорқынышты әрі бұлтартпас бейнесін білдіреді. Мәдени айырмашылықтарға қарамастан, мифологемалар идиомалар, метафоралар және медиа дискурс арқылы қазіргі тілде белсенді қолданыста болып, ұжымдық жады мен құндылықтар жүйесінің динамикалық тасымалдаушылары ретінде қызмет етеді. Зерттеу мифологемаларды өзгермелі әлеуметтік контексттерге бейімделгіш негізгі символдық мағыналарды сақтайтын лингвомәдени құрылымдар ретінде көрсетеді. Бұл салыстырмалы талдау жалпы мифологиялық мотивтердің әртүрлі мәдени-лингвистикалық шеңберде қалай түсіндірілетінін көрсетеді, осылайша мәдени сәйкестікті, этикалық нормаларды және ұлттық нарративтерді нығайтады.

Түйін сөздер: мифологема, мәдени сәйкестілік, лингвомәдениеттану, мифология, архетип.

З.А. ДОСЖАН, М.Т. ХАСАНОВА

Казахский национальный университет имени аль-Фараби, Алматы, Казахстан

Г.Т. ЕРСУЛТАНОВА

Университет имени Сулеймана Демиреля, Алматы, Казахстан

ЛЕКСИКАЛИЗАЦИЯ МИФА И КУЛЬТУРНАЯ ПАМЯТЬ: СРАВНИТЕЛЬНОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ КАЗАХСКИХ И АНГЛИЙСКИХ МИФОЛОГЕМ

Аннотация. В данном исследовании рассматриваются мифологемы, как основные мифические концепты, закодированные в языке казахской и английской культур, а также анализируется их роль в формировании культурной идентичности. Опираясь на достижения лингвокультурологии и культурной семантики, в работе рассматриваются такие образы, как «Жалмауыз Кемпир», «Азирейил», «Банши» и «Мрачный жнец». Был использован сравнительный качественный подход, включающий данные из Британского национального корпуса, Национального корпуса казахского языка, художественных текстов и фольклорных источников. Каждая мифологема была рассмотрена в ее лингвистическом и культурном контексте с особым вниманием к моделям лексикализации и метафоризации, а затем сопоставлена в двух языках. Результаты исследования показывают, что, несмотря на наличие универсальных архетипических признаков – в первую очередь как репрезентаций смерти или зла – их языковая реализация и семантические нюансы являются культурно специфичными. Например, в казахской традиции «Жалмауыз Кемпир» изображается как существо, пожирающее детей, в то время как кельтская «Банши» функционирует как предвестник смерти. Аналогично, «Азирейил» в казахском дискурсе ассоциируется с понятием божественной предопределенности судьбы, в то время как английский «Мрачный жнец» олицетворяет персонификацию пугающей неизбежности. Несмотря на культурные различия, обе группы мифологем остаются продуктивными в современном языке, функционируя в идиомах, метафорах и медийном дискурсе как динамичные носители коллективной памяти и систем ценностей. Исследование показывает, что мифологемы функционируют как адаптируемые лингвокультурные конструкции, которые сохраняют основные символические значения, постоянно приспосабливаясь к меняющимся социальным контекстам. Этот сравнительный анализ демонстрирует, как общие мифологические мотивы переосмысливаются в рамках различных культурно-лингвистических рамок, тем самым укрепляя культурную идентичность, этические нормы и национальные повествования.

Ключевые слова: мифологема, культурная идентичность, лингвокультура, мифология, архетип.

References

1. Jung C.G., Kerényi K. *Essays on a Science of Mythology*. – Princeton: Princeton University Press, 1963. – 258 p.
2. Jung C.G. *The Archetypes and the Collective Unconscious*. – Princeton: Princeton University Press, 1981. – 69 p.
3. Maslova V.A. *Lingvokülturologia*. – M.: Academia, 2001. – 512 s.
4. Meletinsky E. *The Poetics of Myth*. – London: Routledge, 1998. – P. 464.
5. Karasik V. *Language Circle: Personality, Concepts, Discourse*. – Volgograd: Peremena, 2002. – 477 p.
6. Assmann J. *Cultural Memory and Early Civilization: Writing, Remembrance, and Political Imagination*. – Cambridge: Cambridge University Press, 2011. – 392 p.
7. Bartmiński J. *Aspects of Cognitive Ethnolinguistics*. Ed. by J. Zinken. – London: Equinox, 2009. – P 256.
8. Apresăn Iu. D. *Îzbrannye trudy: Întegralnoe opisaniie iazyka i sistemnaia leksikografia*. – M.: Iazyki ruskoi kùltury, 1995. – 219 s.

9. Kobylko N. A. Mythologem as a Key Concept in Myth Criticism: Contemporary Approaches. – Unpublished manuscript, 2011. – P 253.
10. Kaskabasov S. A. Kazahskaia neskazochnaia proza. – Almaty: Nauka, 1990. – 238 s.
11. Sirojiddinova Sh. The Role of Mythologem in English Literature // Global Trends in Education and Research Development. – 2025. – Vol. 1. – No. 1. – P. 45–50
12. Ersultanova G., Seidalieva G., Baisydyk İ. Dvoistvenöst jenskih obrazov v irlandskoi mifologii: korpusnyi analiz jenskih mifologem // Tiltanym. – 2025. – №2. – С. 126-135. DOI: <https://doi.org/10.55491/2411-6076-2025-2-126-139>
13. Doszhan Z. A., Yersultanova G. T. The conceptual picture of the world in English and Kazakh mythologemes // Al-Farabi Journal of Socio-Humanitarian Studies. – 2023. – №4 (84). – P. 66-77. DOI: <https://doi.org/10.48010/2023.4/1999-5911.06>

Авторлар туралы мәлімет:

Досжан Зере Аманжолқызы – әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің докторанты, Алматы, Қазақстан.

Досжан Зере Аманжолқызы – докторант Казахского национального университета имени аль-Фараби, Алматы, Казахстан.

Doszhan Zere Amanzholkyzy – doctoral student of Al-Farabi Kazakh National University, Almaty, Kazakhstan.

Ерсултанова Гаухар Тлеукабуловна – философия докторы (PhD), Сулейман Демирел атындағы университетінің доценті, Алматы, Қазақстан.

Ерсултанова Гаухар Тлеукабуловна – доктор философии (PhD), доцент Университета имени Сулеймана Демиреля, Алматы, Казахстан.

Yersultanova Gaukhar Tleukabulovna – Doctor of Philosophy (PhD), Associate Professor of Suleyman Demirel University, Almaty, Kazakhstan.

Хасанова Мольдир Талгатовна – философия докторы (PhD), әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің ғылыми қызметкері, Алматы, Қазақстан.

Хасанова Мольдир Талгатовна – доктор философии (PhD), научный сотрудник Казахского национального университета имени аль-Фараби, Алматы, Казахстан.

Khassanova Moldir Talgatovna – Doctor of Philosophy (PhD), Researcher of Al-Farabi Kazakh National University, Almaty, Kazakhstan.